

جراحی قلب

مقدمه و تاریخچه :

رشته جراحی عمومی در سراسر دنیا قدمتی به اندازه خود پزشکی دارد. آثار جراحی در مجموعه های بدست آمده از شهر سوخته زابل دیده می شود نشاندهنده ترپانوتومی در آن زمان بوده است. پزشکی قدیم ایران هم نشاندهنده انجام جراحی توسط پزشکان مبرز ایران زمین بوده است.

در سالهای اخیر با گسترش پزشکی نوین در کشور ایران رشته جراحی عمومی بصورت مادر رشته های جراحی بصورت اکادمیک در دانشکده پزشکی دانشگاه تهران راه اندازی شد. پرچمدار راه اندازی ان پرفسور عدل بودند که این کرسی را در دانشکده پزشکی راه اندازی کردند و بتدریج رشته های ارتوپدی، جراحی اعصاب، جراحی کلیه، زنان، چشم و گوش و حلق و بینی از این رشته جدا گردید. پیشرفت علوم باعث شد که رشته های فوق تخصصی مثل جراحی قلب، ترمیمی، قفسه صدی و جراحی کودکان از این رشته راه اندازی شوند.

معرفی رشته تخصصی:

در حال حاضر رشته جراحی عمومی در چندین مرکز سراسر کشور بصورت دوره تخصصی چهار ساله آموزش داده می شود. محدوده آموزش آن شامل جراحی های محوطه شکم و قفسه صدی، جراحی نسوج نرم کلیه قسمتهای بدن، جراحی غدد درون ریز، جراحی عروق و موارد اورژانس سایر رشته های جراحی است.

معرفی برنامه آموزشی:

برنامه آموزشی رشته جراحی عمومی در سالیان اخیر چندین بار تحت بازنگری قرار گرفته است که آخرین نوبت آن از سال ۱۳۸۴ به سفارش دبیرخانه تخصصی بصورت جامع آغاز گشت. همکاری دانشگاههای علوم پزشکی در تهیه این برنامه بسیار فعال بود و ظرف مدت ۹ ماه این برنامه آماده گردید و به کمیسیون تدوین و برنامه ریزی دبیرخانه ارائه گردید. روند تصویب این برنامه در کمیسیون پس از ۶ ماه طی گردید و به کمیسیون دائمی معین ارائه گردید و طی دو جلسه این کمیسیون برنامه به تصویب رسید.

تعداد متخصصین موجود و مورد نیاز :

از آنجا که تا کنون اقدام جامعی در خصوص بررسی تعداد متخصصین مورد نیاز صورت نگرفته است لذا تعداد موجود و مورد نیاز مشخص نمی باشد.

رشته های فلوشیپ و فوق تخصصی منبعث از رشته:

رشته های فوق تخصصی مشتق از رشته عبارتند از : جراحی قلب، جراحی ترمیمی، جراحی قفسه صدی و جراحی اطفال.

رشته های فلوشیپ در حال حاضر عبارتند از : جراحی عروق ، جراحی درون بین (لاپاراسکوپی) ،جراحی گوارش تحتانی (کولورکتال) و جراحی سرطان.

مشکلات موجود رشته :

- 1) نحوه پذیرش دستیار بر اساس توانمندی های لازم و کافی برای ورود به این رشته نمی باشد . و لازم است در روند پذیرش دستیار بنحوی حیطه های نگرشی و تعهد کاری افراد مورد بررسی کافی قرار گیرد.
- 2) سیستم آموزشی در اکثر دانشگاهها شرایط موثر برای تربیت جراحانی کارآمد را در اختیار قرار نمی دهد و اکثر آنها پوشش کافی برای آموزش همه تونمندی های مورد انتظار را ندارند.
- 3) اعضای هیئت علمی انگیزه کافی برای وقت گذاری و تربیت موثر را ندارند.
- 4) منابع و ساختار مناسب برای تربیت جراحان کارآمد وجود ندارد.
- 5) آینده شغلی مبهم باعث کاهش انگیزه ورود به این رشته گردیده است.

برنامه راهبردی رشته جراحی عمومی:

تولید شتابان دانش و به تبع آن ابداع روش های نوین تشخیصی و درمانهای مدرن نظام سلامت را با تحول بزرگی مواجه کرده است . فن آوری های جدید سبب ورود طب به عرصه های مهندسی بافت ، ساختارهای سلولی و مداخله در هسته سلولها و مولکولها شده و افقهای جدیدی را در پیش رو گشوده است . این تحولات منجر به محدود شدن دامنه عملکرد و عمق بخشیدن به دانش تخصصی گردیده و از طرفی دیدگاه طبیب را از نگاه جامع به بیمار باز داشته است . عبارتی چالش فوق تخصص گرایی (تحت تخصص گرایی) از الزامات مدرنیسم در نظام سلامت است .

همزمان با افزایش آگاهی های جامعه و حضور بیشتر مردم در عرصه اداره حکومت ها (دموکراسی) ، انتظارات ایشان در دستیابی به خدمات بهداشتی و درمانی ، سیر صعودی یافته و با توجه به گرانی خدمات نوین ؛ و چالش بزرگ محدودیتهای منابع ، بازنگری سیستم سلامت در دستور کار غالب حکومتها قرار گرفته است.

در کشور ما سطح بندی خدمات بعنوان یک راه حل گذار به جامعه ایده آل ارائه شده است . در سند زیست فناوری نیز دستیابی به روشهای کم هزینه درمان بیماریها به عنوان راه حل اساسی ، پیشنهاد گردیده ، ولی به نظر می رسد دستیابی به بهترین الگوریتمهای تشخیصی و درمانی مبتنی بر شرایط اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی پزشکی مبتنی بر شواهد (بهترین راه حل باشد).

این نگرش پویائی تحول برخاسته از پژوهش را با خود به همراه داشته و بعنوان یک دیدگاه ، ساختار مناسب خود را طلب می کند . معماری این ساختار با نقشه برنامه ریزی راهبردی با حرکت از پائین (گروه) به بالا و جهت گیری ناشی از ارزش ها (عدالت) امکان پذیر خواهد بود .

با توجه به موضوعاتی که گذشت ، برنامه راهبردی رشته جراحی با همفکری صاحب نظران و بنا به خواست

سیاستگذاران سلامت و دستور وزیر محترم بهداشت درمان و آموزش پزشکی در بهار سال ۱۳۸۵ با تشکیل کمیته راهبردی با حضور مدیران گروه های جراحی سراسر کشور آغاز شد و طی جلسات متعددی مورد بررسی و تکمیل قرار گرفت. این برنامه با همفکری همه صاحب نظران و بنا به خواست سیاستگذاران سلامت شکل گرفته و بعلاوه متغیر بودن شرایط و در دسترس نبودن بسیاری از الزامات برنامه بصورت کوتاه مدت و میان مدت ارائه گردیده است. در این برنامه دورنمای رشته با هدف دستیابی به شاخص های توسعه سلامت مبتنی بر سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور تکیه شده است

و در رسالت این رشته هم تلاش شده است که سطح علمی و عملی دانش آموختگان ارتقا یافته و با تامین پیشگیرانه سلامت جامعه باعث رفاه مردم شوند. در این برنامه بر ارزش های معنوی و علمی تاکید گردیده است.

از مشخصات مهم این برنامه توجه به تمامی اهداف عینی و ارائه فعالیت های مربوط به این اهداف بوده است.

واژه چالش های مهم پیش رو ، تحلیل تدریجی جراحی عمومی و تضعیف جایگاه علمی ، اجتماعی و اقتصادی آن می باشد . در حالیکه بعلاوه بیماریهای ناشی از تغییر روش زندگی جوامع ، حوادث طبیعی و انسانی ، جنگ ها و ... نیاز به آن سیر فزاینده ای دارد.

از طرفی بعلاوه فوق ، انتخاب این رشته از اولویت اول دانشجویان خارج شده و فارغ التحصیلان نیز غالبا به دنبال تحصیل در رشته های فوق تخصص می باشند.

و در رسالت این رشته هم تلاش شده است که سطح علمی و عملی دانش آموختگان ارتقا یافته و با تامین پیشگیرانه سلامت جامعه باعث رفاه مردم شوند. در این برنامه بر ارزش های معنوی و علمی تاکید گردیده است.

از مشخصات مهم این برنامه توجه به تمامی اهداف عینی و ارائه فعالیت های مربوط به این اهداف بوده است.

خلاصه های از برنامه راهبردی رشته جراحی عمومی به شرح ذیل میباشد.

دور نمای رشته تخصصی جراحی عمومی

با هدف دستیابی به شاخص های توسعه سلامت مبتنی بر سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور جایگاه علمی و اجتماعی مناسبی (رتبه اول در پژوهش و ارائه خدمات در منطقه) برای این رشته تبیین نموده و با توسعه مقطعی روشهای آموزشی (با هدف دستیابی به استاندارد های جهانی آموزش) جراحانی تربیت نمائیم که پویا در کسب دانش و تکنیک ، خلاق در بومی کردن علم و تکنولوژی ، توانمند در مسئله یابی و حل آن و پایبند به ارزش های فرهنگی و مذهبی و اخلاق حرفه ای باشند.

جراحانی که نقش مادری رشته را با وسعت دادن دامنه اداره و درمان بهینه بیماران مرتبط و مجروحین

حوادث ایفا نمایند.

رسالت رشته تخصصی جراحی عمومی

جراحان عمومی کشور در نظر دارند سطح علمی و عملی دانش آموختگان و دانشجویان خود را از طریق اصلاح فرآیند های مرتبط ، ارتقاء داده و با توسعه پژوهش های بنیادی و کاربردی ، مشکلات سلامت را کاهش و با تامین پیشگیری جامع مشتمل بر پیشگیری اولیه ، بیماریابی ، تشخیص و درمان ، موجبات ارتقاء سطح سلامت در جامعه و به ویژه بیماران حادثه دیده را فراهم آورند.

در این راستا تربیت نیروی انسانی متخصص و آشنا به حیطه های جامعه شناختی (اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی و قانونی) و همچنین بازآموزی ایشان را بعهده می گیرد .

ارزشهای اخلاقی و رعایت حقوق انسانها ، در طراحی برنامه های آموزشی و ارائه خدمات بالینی و پژوهشی از اصول و الزامات اجتناب ناپذیر محسوب می شود.

ارزشها و زمینه های کلیدی عملکرد رشته تخصصی جراحی عمومی

الف) ارزشها:

- 1) ارزش معنوی والای نجات یک انسان (معادل نجات تمام انسانها) و رعایت منشور حقوق بیماران
- 2) رعایت اصول و ارزشهای اعتقادی - اخلاقی و حرفه ای در تصمیم گیری های : (آموزشی - پژوهشی - درمانی و مدیریتی)
- 3) ایجاد محیط کاری سالم و امن
- 4) ارتقاء مستمر کمیت و کیفیت دانش و بینش و مهارت و همچنین نوآوری و خلاقیت در زمینه کاری
- 5) آشنایی با محدودیت های حرفه ای خود و ارجاع به موقع ، تقاضای کمک و مشاوره در زمان مناسب از همکاران سایر گروه های پزشکی
- 6) عدالت محوری در حوزه سلامت

ب) زمینه های کلیدی عملکرد:

- 1) توسعه آموزش
- 2) توسعه پژوهش
- 3) اصلاح فرآیندها
- 4) ارتقاء خدمات سلامت
- 5) جایگاه حرفه ای

اهداف راهبردی رشته تخصصی جراحی عمومی

- (1 ارتقاء سطح کمی و کیفی دانش و مهارت دانش آموختگان و دانشجویان.
- (2 گسترش و ارتقاء آموزش جراحی مبتنی بر شواهد. (E.B.S)
- (3 بسط پژوهش و تحقیقات.
- (4 اصلاح قوانین و مقررات مرتبط.
- (5 تبدیل گروههای آموزش جراحی به مراکز مدیریت دانش جراحی.
- (6 گسترش خدمات مناسب با گروه های خاص (سالمندان ، اطفال و ...) متناسب با اهداف هزاره سوم.
- (7 افزایش سطح کمی و کیفی خدمات جراحی به بیماران ترومائی.
- (8 تبیین جایگاه تعهدات حرفه ای و ارتقاء آن در سیستم سلامت کشور

معرفی افراد بنام و ماندگار این رشته:

بدون شک نام پروفیسور عدل بعنوان پدر رشته جراحی در ایران ماندگار است. به همراه ایشان جراحان بنام دیگری هم در کشور مشغول فعالیت بوده اند . از جمله پروفیسور هاشمیان و دکتر وثوقی که اکثر جراحان نسل قدیمی کشور از شاگردان این بزرگان هستند. در دوران پس از انقلاب اسلامی و با وقوع جنگ تحمیلی عراق ، جراحان عمومی نقش برجسته ای را در خدمت رسانی به مصدومان و مجروحان در بیمارستانهای صحرایی و شهرها بعهده داشته اند و جان انسانهای فداکار زیادی را نجات داده اند و در این راه شهدایی را هم تقدیم نموده اند نام این سرافرازان همیشه ماندگار خواهد ماند.